

Azərbaycan poeziyasının Fikrət Qoca dünyası

*Dövlət başçısının Sərəncamı ilə Azərbaycanın
Xalq şairinin 90 illiyi qeyd ediləcək*

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev milli mədəniyyətin və incəsənətin inkişafına, klassik və müasir yaradıcı şəxsiyyətlərin yubileylərinin keçirilməsinə, onların yaradıcılıq irsinin bütün dünyada yetərinə təbliğ olunmasına böyük önəm verir. Dövlət başçımızın mədəniyyətimizin aparıcı sahəsi olan - ədəbiyyata, bütövlükdə, söz sənətinə yüksək qayğı və məhəbbəti milli-mənəvi dəyərlərimizə olan diqqətin nümunəsidir.

Azərbaycan Prezidentinin "Fikrət Qocanın 90 illiyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncama imza atması milli-mənəvi dəyərlərimizə, mədəniyyətimizə dövlət tərəfindən göstərilən diqqətin ifadəsidir. Azərbaycan poeziyası yolunda zəngin fəaliyyəti müasir mədəniyyət tariximizin parlaq səhifələrini təşkil edən şairin yaradıcılıq fəaliyyəti nəzərə alınaraq belə Sərəncam imzalanıb. Bu il Azərbaycanın Xalq şairi, Dövlət mükafatı laureatı Fikrət Qocanın (Fikrət Göyüş oğlu Qocayevin) anadan olmasının 90 ili tamam olur. Fikrət Qoca milli şeir ənənələrindən və dünya bədii fikrinin nailiyyətlərindən uğurla bəhrlənərək orijinal dəst-xətinə formalaşdırmış söz ustalarındandır. Novator şair kimi o, fəal vətəndaşlıq mövqeyinin ifadəsi olan, dərin humanist məzmunla malik əsərləri ilə ötən əsrin 60-cı illərində Azərbaycan poeziyasına yeni ovqat getirmişdir. Sənətkarın həyat və zaman haqqında lirik-fəlsəfi ümumiləşdirmələrlə zəngin yaradıcılığında müasir insanın mənəvi-əxlaqi kamillik axtarıqları özünün dolğun poetik əksini tapmışdır. Fikrət Qoca ədəbi fəaliyyəti boyunca yüksək ictimai amala sadıq qalmış, doğma xalqının azadlıq ideallarının tərənnümünü daim diqqətdə saxlamış, gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi işinə öz töhfəsini vermişdir.

Sərəncama əsasən, Xalq şairi Fikrət Qocanın 90 illiyinin qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin təkliflərini nəzərə almaqla, tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirəcəkdir.

ÖLÜM AYRILIQ DEYİL

Qeyd edək ki, Azərbaycanın xalq şairi

Fikrət Qoca 1935-ci il avqustun 25-də Ağdaş rayonunun Kotanarx kəndində anadan olub. Şair ədəbi yaradıcılığa kiçik yaşlarından meyil göstərmişdir. O, 1964-cü ildə Moskvada Maksim Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunu bitirib. Əsərləri 1956-cı ildən mətbuatda çap edilir. Azərbaycan Radio və Televiziya Verilişləri Komitəsində, "Azərbaycan gəncləri" qəzetində, "Azərbaycan" jurnalında fəaliyyət göstərmiş, Azərbaycan Yazıçılar Birliyində beynəlxalq əlaqələr üzrə məsul katib olub. "Qobustan" incəsənət toplusunun baş redaktoru, AYB-nin katibi kimi çalışmışdır. Çap etdirdiyi şeir kitablarında vətən məhəbbəti, vətənpərvərlik duyğuları, insan və zaman haqqında düşüncələri öz əksini tapıb.

Dünyanın bir çox ölkəsində yaradıcılıq səfərlərində olub, həmin ölkələrdə gedən milli azadlıq hərəkatlarına şeirlər həsr edib, o cümlədən, Kubanın azadlıq mübarizi Ernesto Çe Gevara ("Ünəvansız məktublar"), Qvineya-Bisauun azadlıq hərəkatı xadimi Amilkar Kabral ("Amilkar Kabral"), Filippinin milli qəhrəmanı Xose Risal ("Xose Risal"), vietnamlı gənc Li Vi Tom ("Li Vi Tom") və b. haqqında poemalar yazıb. 1990-cı illərdə yazdığı "Oddan keçənlər", "İnsan səviyyəsi", "Adi həqiqətlər" və s. poemalarında Azərbaycanda gedən azadlıq mübarizəsindən bəhs olunur. Onun bir sıra nəsr əsərləri də var. "Ölüm ayrılıq deyil" (1990), "Hələlik, qiyamətədek" (2000) povestlərində 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri öz əksini tapıb.

Mixail Lermontov, Taras Şevçenko, Eduard Mejlays, İ. Volker, X. Risal, İ. Tauber və başqalarından tərcümələri var. Əsərləri bir sıra xarici dillərə tərcümə olunub.

Şeirlərinə musiqilər bəstələnib ("Anacan, dostum evlənin", "Könlüm", "Günay", "Gəl ey səhər", "Çiçək tapa bilmədim", "Gecə yaman uzundur", "Payız gəldi" və s.). Onun mətni əsasında yazılan musiqi əsərləri tanınmış müğənnilərin repertuarına daxil edilib.

Gənclərin qəhrəmanlıq və fədakarlığından bəhs edən "Təkərlər geri fırlanır", "Yaralı çiçəklər" və "Rəssam düşünür" poemalarına görə 1968-ci ildə Azərbaycan Komsomolu mükafatına, 90-cı illər yaradıcılığına görə "Humay" mükafatına (1998) layiq görülmüşdür. 1995-ci ildə Azərbaycan Respublikasının "Şöhrət", 2020-ci ildə isə "İstiqlal" ordeni ilə təltif olunub.

Bu günə qədər şairin "Qağayı", "Hamiya borcuyam", "Stixi", "Dənizdə ay çiməndə", "Od gəlini", "Yatmadığım gecələrdə",

olmuş şeirlərin müəllifi kimi deyil, həm də nadir bir insan kimi qiymətləndiririk, özü bütöv, sözü bütöv, alıcınab və gözə tox şəxsiyyət kimi, etibarlı dost kimi sevirik".

Sənət aləmində özün kimi yerimək, özünə sadıq qalmaq əsas şərtlərdən biridir. Axı, hər insan bir dünyadır. Fikrət bu böyük gerçəkliyi ilk addımlarından çox gözəl başa düşdü. "Hər ürək oxunmamış bir kitabdır", "hər üzün qırışında bir ömrün hekayəti" gizlənsə, bu sirli dünyadan söhbət açmaq istəyən sənətkar da o aləmə öz qəlbinin pəncərəsindən baxmaya bilməz. Beləliklə, eyni insan qəlbinin çırpıntıları hər sənətkara başqa sözlər pıçıldaıyır və sənətkarların baxış əlvanlılığı sənətin əlvanlılığını yaratmış olur. Bu baxış əlvanlılığı içərisində Fikrət yalnız deyim tərzini deyil, düşüncə tərzini də seçilir. Daha doğrusu, deyim tərzini düşüncə tərzindən doğur.

Xalq şairi Qabil yazmışdır: "Deyirlər ki, Fikrət Qoca poeziyası intellektual poeziyadır. Mən də bu fikirlə şərikəm. Bəs, onda, o hansı şairdir ki, şeirlərinə, əsərlərinə ağıllın, kamalın ziyası süzülmesin? Fikrət Qocanın şeirləri ritorikadan, şüarçılıqdan, qoşmaçılıqdan (klassik qoşmanın dəxli yoxdur), uzaq, sözün, fikrin, hadisənin, təsvirin mahiyyətinə varan poeziyadır".

Şairin ən uğurlu şeirləri, əslində, keçdiyimiz yollar, dünənimiz, bugünümüz haqqında sənətkar təhkiyəsi, poetik nağıllardır. Onların sevinc doğuranları da var, kədərli, düşündürüb-daşındıran, həyəcanlandıran nağıllar isə daha da çoxdur. Fikrət ağırlı problemlərdən danışmağı üstün tutan şairlərimizdən idi. Fikrət Qocanın çox iti, dəqiq müşahidə qabiliyyəti ilə hər zaman seçilirdi. Şeirləri belə bir fikri söyləməyə əsas verir ki, adamın bu üzünə baxanda o biri üzünü də görür.

AZADLIĞIN ZƏRRƏSİ FİKRƏT QOCA ŞEİRLƏRİNDƏ

Fikrət Qocanın musiqi yazılan şeirlərində ruhumuzun daşıyıcısı olan nə qədər əlvən və həərətli sözə, ifadəyə rast gəlmək mümkündür. Məhz bu, onun şeirlərinin əlvanlılığından irəli gəlir. Fikrət Qoca şeirləri və nəğmələri çoxdan xalq tərəfindən sevilən əsl xalq şairidir. Şeir azad olmalıdır. Budur, məhəbbət. Azadlıq ən böyük nemətdir. Ömrümüz boyu can atdığımız azadlıq zərrə-zərrə səpilib Fikrətin şeirlərinə.

"Fikrət Qoca poeziyasında da mizə gərilib gülən F. Qocaya bənzəyir. Bəzən mısra gülmür, bəzən beyt, bəzən də bənd gülmür. Amma bir az da diqqət kəsildəndə, görürsən ki, bütövlükdə şeir gülmür, onun hər bir əsərində dərd, kədər, qüssə var: həyatda olduğu kimi, insanın insan olduğunu unudurma-yacaq qədər... Elə bir buna görə şair olmağa, Fikrət Qoca ömrü yaşamağa dəyərmisən" - deyirdi Arif Əmrəhoğlu.

Çağdaş Azərbaycan şairinin istedadlı nümayəndələrindən biri olan Fikrət Qocanın poeziyasında da məhz onun şəxsiyyəti ifadə edilmişdir. O, öz şəxsi nümunəsi ilə özündən sonra gələn ədəbi nəsillərə şeir yazmaqdan əlavə səmimi, sədaqətli, diqqətli, səxavətli, bütöv olmağı, sözü üzə deməyi, dalca danışmağı, yaxşı dostluğu, yoldaşlığı, bir sözlə, insanlığı öyrədib. Ona görə də bu gün aramızda olmasa da onun poeziyası sevilir və hər zaman oxuculara yol göstəricisi olur.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

HƏR ÜRƏK OXUNMAMIS BİR KİTABDIR

Xalq yazıçısı Anar Fikrət Qocanın sağlığında belə yazırdı: "Dünya ölkələrindəki minlərlə oxucu da Fikrət Qocanı böyük istedad sahibi, gözəl şair kimi sevir. Fikrəti yaxından tanıyanlar, o sıradan da mən, onu yalnız bənzərsiz sənətkar, dillər əzbəri